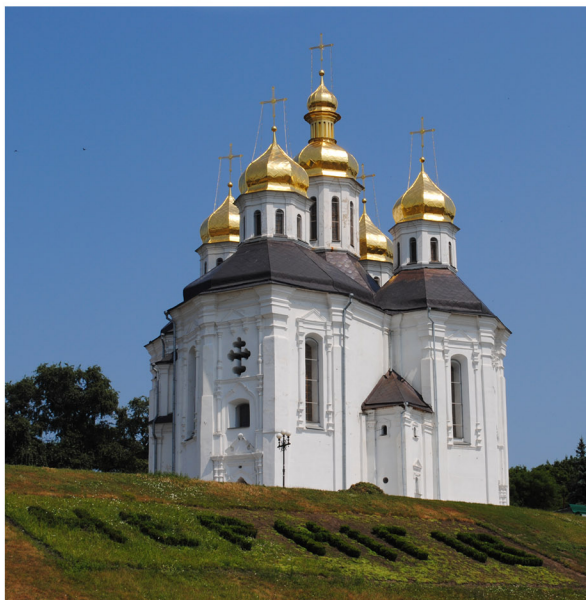

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПАСПОРТ

Чернігівської області

Інвестиційний паспорт Чернігівської області створено Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України у співпраці з Чернігівською обласною державною адміністрацією. Він містить якісну, актуальну та вичерпну інформацію про конкурентні переваги, інвестиційні можливості регіону, а також спрямований на розкриття і реалізацію його інвестиційного потенціалу.

- Вигідне географічне розташування — північний регіон України, який межує з Республікою Білорусь та Російською Федерацією.
- Розвинена транспортна інфраструктура, наявність міжнародних залізничних та автомобільних шляхів.
- Розвідані поклади корисних копалин (нафта, газ, торф, крейда, фосфорити, пісок, бішофіт).
- Потужні підприємства паливно-енергетичного комплексу, машинобудівної, харчової, легкої галузей промисловості, здатні виробляти конкурентоспроможну продукцію.
- Значні природні, історико-культурні, рекреаційні ресурси.
- Сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування сільськогосподарських культур та розвитку тваринництва.
- Науковий потенціал та висококваліфіковані трудові ресурси.

РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ

1.1. Природно-географічні та кліматичні умови.....	8
1.2. Демографія.....	9
1.3. Людські ресурси.....	9
1.4. Освіта.....	10
1.5. Житло, офісні та промислово-виробничі приміщення.....	10
1.6. Економічний потенціал.....	11
1.7. Успішні історії.....	14
1.8. Транспорт та комунікації.....	16
1.9. Соціально-культурна сфера.....	17
1.10. Рейтинги регіону.....	20

РОЗДІЛ 2. ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ІНВЕТОРІВ

2.1. Пріоритетні галузі для інвестування.....	24
2.2. Національні проекти в регіоні.....	24
2.3. Стратегічні регіональні проекти.....	24
2.4. Промислова нерухомість та земельні ділянки.....	25

РОЗДІЛ 3. КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ.....28

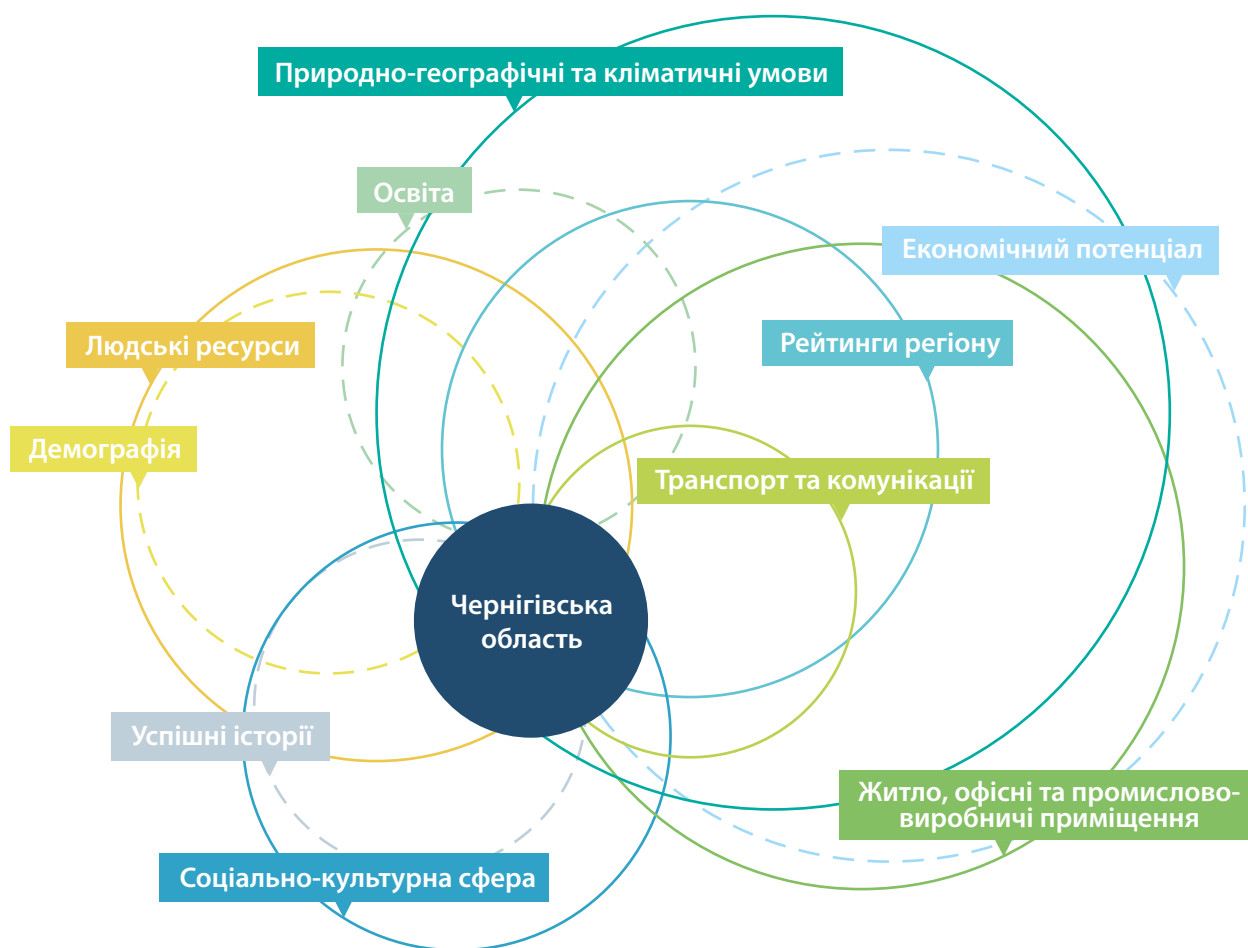
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПАСПОРТУ РЕГІОНУ ВИКОРИСТАНО ТАКІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЮ

- Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012 (<http://www.feg.org.ua>)
- Держстат України (<http://www.ukrstat.gov.ua>)
- Головне управління статистики у Чернігівській області (<http://chernigivstat.gov.ua>)
- Статистичний щорічник «Чернігівська область у 2012 році»
- Чернігівська обласна державна адміністрація (<http://cg.gov.ua>)
- Чернігівська міська рада (<http://www.chernigiv-rada.gov.ua>)
- Департамент економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації (<http://economy.cg.gov.ua>)
- Економічний портал Чернігівської області (<http://www.chernihiv-oblast.gov.ua>)
- Інвестиційний атлас України 2013, Держінвестпроект
- Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів, 2013 рік, Київський міжнародний інститут соціології, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Держінвестпроект

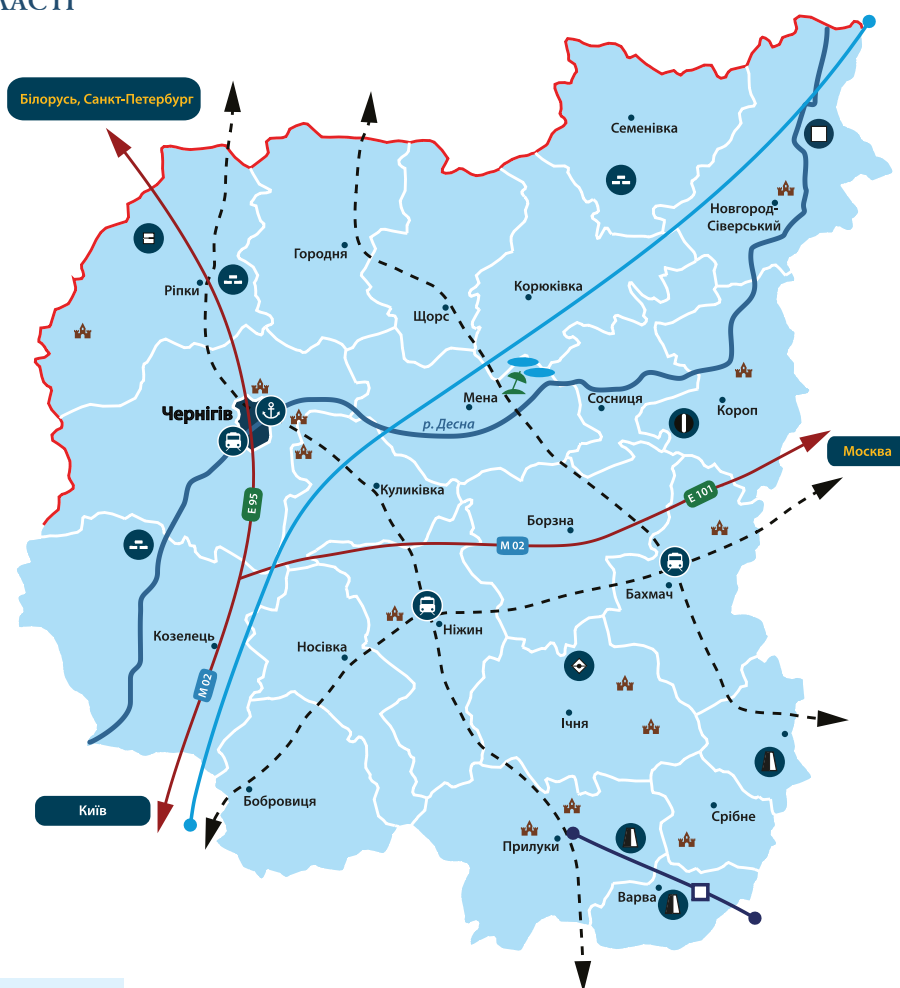
ДЕПАРТАМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розділ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ

1.1. Природно-географічні та кліматичні умови

КАРТА ОБЛАСТІ

Умовні позначення

	Автомобільні шляхи		Корисні копалини
	Залізниця		Нафта і газ
	Залізничні вузли		Торф
	Річковий порт		Крейда
	Газопроводи		Води мінеральні
	Нафтопроводи		Фосфорити
	Історико-культурні місця і пам'ятники		Пісок кварцовий
	Курорти		Бішофіт

ТЕРИТОРІЯ ОБЛАСТІ — 31,9 тис. км²

КІЛЬКІСТЬ СОНЯЧНИХ ДНІВ У РОЦІ — 106

ВИСОТА НАД РІВНЕМ МОРЯ — 50-100 м

ВОДНІ РЕСУРСИ РЕГІОНУ

КІЛЬКІСТЬ ОПАДІВ

Від 550 до 580 мм на рік, переважно в теплий період року.

Клімат помірно-континентальний.

Чернігівська область розташована на півночі Лівобережної України, в басейні р. Десна. Водну мережу області складають 1570 річок загальною довжиною 8369 км та 26 найбільших озер площею 9,16 км.

СЕРЕДНЯ ТЕМПЕРАТУРА ПОВІТРЯ

січень: - 7,5 °С, липень: +18,5 °С

ХАРАКТЕРИСТИКА ГОЛОВНИХ РІЧОК В МЕЖАХ ОБЛАСТІ

Басейн р. Дніпро	протяжність, км	площа водозбору, км ²
Десна	505	88,93
Остер	195	2,96
Удай	195	7,00
Снов	190	8,70
Дніпро	124	504,00
Сейм	56	27,50

1.2. Демографія

НАЙБІЛЬШІ МІСТА

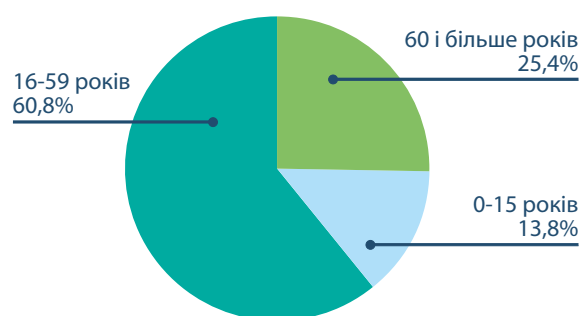
Найбільші міста	(тис. осіб)
Чернігів	296,1
Ніжин	73,3
Прилуки	58,5

КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ — 1077,8 тис. осіб
(на 01.01.2013р.)

СТАТЬ

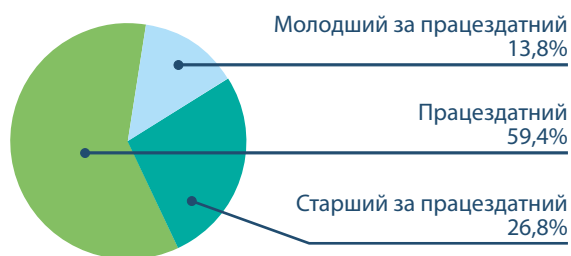
● Чоловіки — 45,3% ● Жінки — 54,7%

ВІКОВА СТРУКТУРА

1.3. Людські ресурси

ВІКОВИЙ ЦЕНЗ НАСЕЛЕННЯ

КІЛЬКІСТЬ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ — 635,1 тис. осіб

РІВЕНЬ ЗАРЕЄСТРОВАНОГО БЕЗРОБІТТЯ 2,4%
(до населення працездатного віку)

СЕРЕДНЯ ЗАРОБІТНА ПЛАТА — 2308,0 грн
(за 2012 р. станом на 01.01.2013)

СТРУКТУРА ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

усього працівників — 220,1 тис. осіб

1.4. Освіта

У Чернігівській області в 2012/2013 навчальному році працювали **642** загальноосвітні навчальні заклади, чисельність учнів — **93,2** тис. Кількість професійно-технічних навчальних закладів складає **21** одиницю, в яких навчалися **7,8** тис. учнів. Підготовку фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням здійснюють **24** вищі навчальні заклади (ВНЗ), з яких **18** ВНЗ I-II рівнів акредитації, **5** ВНЗ III-IV рівнів акредитації та Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. К.Д. Ушинського.

За типами ВНЗ розподіляються таким чином:

- 5 технікумів
- 4 училища
- 9 коледжів
- 3 університети
- 3 інститути

У ВНЗ усіх рівнів акредитації навчалися **30** тис. осіб.

ПРОВІДНІ ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

III-IV рівнів акредитації

	Факультети	Напрями підготовки	Студенти
- Чернігівський державний технологічний університет	7	23	7300
- Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка	7	17	5000
- Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	7	17	3800
- Чернігівський державний інститут економіки і управління	6	13	3500

ПРОВІДНІ ЛІЦЕЇ, ПТУ

- Остерський коледж будівництва та дизайну
- Прилуцький агротехнічний коледж
- Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І.Я. Франка
- Чернігівське вище професійне училище
- Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування
- Чернігівський базовий медичний коледж
- Чернігівський технікум транспорту та комп'ютерних технологій
- Чернігівський кооперативний технікум
- Чернігівський юридичний коледж Державної пенітенціарної служби України
- Щорське вище професійне училище лісового господарства

ВИПУСКНИКИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Навчальні заклади	тис. осіб	
	2012 рік	2013 рік
Вищі	5,4	7,6
I-II рівнів акредитації	2,3	2,2
III-IV рівнів акредитації	3,1	5,4
Професійно-технічні	3,9	3,7
Загальноосвітні	16,9	17,4
II ступеня	11,2	9,3
III ступеня	5,7	8,1

1.5. Житло, офісні та промислово-виробничі приміщення

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЖИТЛОМ

26,2 м² на одного мешканця області

СТРУКТУРА ЖИТЛОВОГО ФОНДУ

Загальний житловий фонд — 29983 тис. м²
у т.ч. приватний — 27285 тис. м²

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ЖИТЛА (будинки)

у м. Чернігів становить 500-800 \$/м²

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ЖИТЛА (квартири)

первинний ринок — 600-1000 \$/м²
вторинний ринок — 500-800 \$/м²

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ОРЕНДИ ЖИТЛА

1-кімнатні квартири 1400-2000 грн/місяць
2-кімнатні квартири 1600-2300 грн/місяць
3-кімнатні квартири 1800-2600 грн/місяць

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ОРЕНДИ ОФІСНОГО ПРИМІЩЕННЯ — 30-80 грн/м²

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ОРЕНДИ ПРОМИСЛОВО-ВИРОБНИЧОГО ПРИМІЩЕННЯ — 30-70 грн/м²

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ОРЕНДИ СКЛАДСЬКОГО ПРИМІЩЕННЯ — 20-50 грн/м²

1.6. Економічний потенціал

ПРІОРИТЕТНІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Промисловий комплекс Чернігівської області налічує понад 250 працюючих підприємств. В структурі реалізації промислової продукції переважають такі види економічної діяльності: виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; добувна промисловість; виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; целюлозно-паперове виробництво, загальна частка яких становить понад 80%.

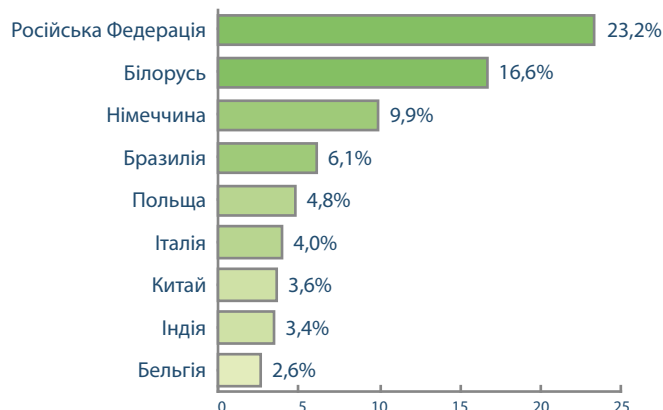
ЕКСПОРТ/ІМПОРТ, КРАЇНИ, САЛЬДО

У 2012 році підприємства Чернігівської області експортували продукцію до 108 країн світу. Експортні поставки становили 542,4 млн дол. США, що на 29,5% більше ніж у 2011 р., імпорتنі надходження скоротились на 3,1% і склали 544,8 млн дол. США. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами складало 2,4 млн дол. США.

Основні партнери в експорті товарів

Основні партнери в імпорті товарів

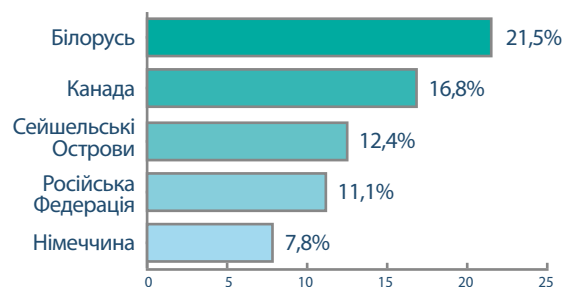
У структурі експорту послуг за видами економічної діяльності найбільше переважали:

- транспортні послуги — 41,2%
- комп'ютерні послуги — 22,6%
- різні ділові, професійні та технічні послуги — 21,6%

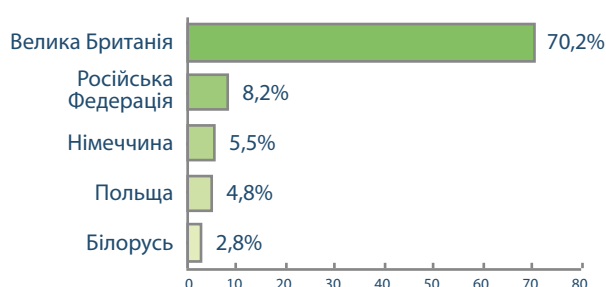
В імпорті найбільшу питому вагу становили наступні послуги:

- різні ділові, професійні та технічні послуги — 37,6%
- роялті та ліцензійні послуги — 33,2%
- подорожі — 14,8%

Основні партнери в експорті послуг

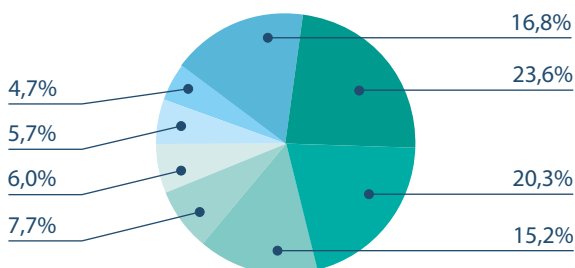
Основні партнери в імпорті послуг

Зовнішньоторговельні операції послугами область здійснювала з партнерами з 79 країн світу.

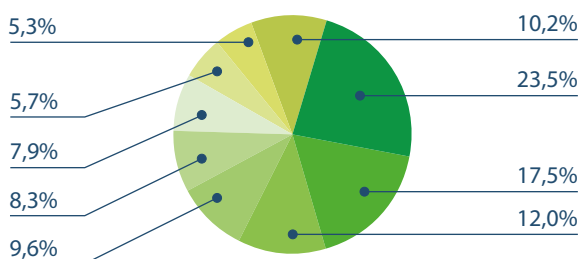
Товари, які експортувалися за межі України

- зернові культури
- вироби з паперу та картону
- готові харчові продукти
- деревина й вироби з неї
- текстильні матеріали та текстильні вироби
- машини, обладнання та механізми; електро-технічне обладнання
- молоко та молочні продукти
- інші

Товари, які імпортувалися в область

- готові харчові продукти
- полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них
- папір та картон
- засоби наземного транспорту, крім залізничного
- продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості
- текстильні матеріали та текстильні вироби
- котли, машини
- продукти перегонки нафти
- інші

ПРОДУКЦІЯ, ЩО ВИРОБЛЯЄТЬСЯ В РЕГІОНІ

Виробництво окремих видів промислової продукції	питома вага області в економіці України, %
Шпалери	46,7
Вовняні тканини	44,7
Тютюнові вироби	19,2
Пиво	9,8
Деревина	9,0
Сири жирні	8,7
Макаронні вироби	7,3
Картопля	7,0
Масло вершкове	5,4
Молоко	5,1

ВЕЛИКІ КОМПАНІЇ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ У РЕГІОНІ

Назва	Розташування	Вид діяльності
Прилуцьке нафтогазовидобувне управління «Чернігівнафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	м. Прилуки	видобуток нафти, газу та газового конденсату
Гнідинцівський газопереробний завод ПАТ «Укрнафта»	смт. Варва	виробництво продуктів нафтоперероблення
ПрАТ «А/Т Тютюнова компанія «В.А.Т.- Прилуки»	м. Прилуки	виробництво тютюнових виробів
Чернігівське відділення ПАТ «САН ІнБев Україна»	м. Чернігів	виробництво пива
ТОВ «Папернянський кар'єр скляних пісків»	с. Олешня, Ріпкинський район	видобуток піску кварцового для скляної промисловості та будівельних сумішей

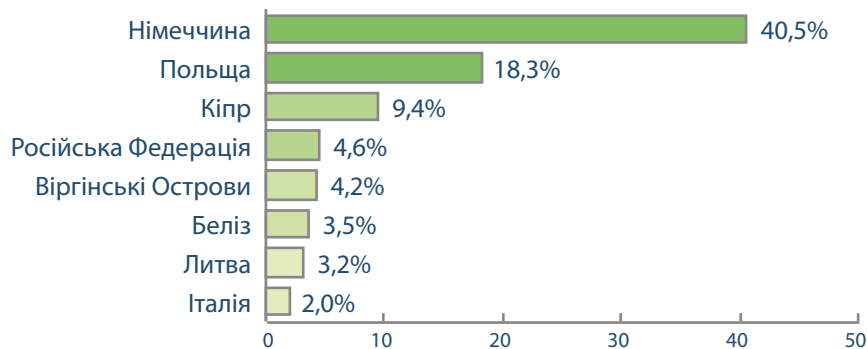
ПАТ «Продовольча компанія «ЯСЕН»	м. Чернігів	виробництво різноманітних продуктів харчування
ПАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат»	м. Ічня	виробництво молочних консервів
ПАТ «Слов'янські шпалери-КФТП»	м. Корюківка	виробництво шпалер
ПрАТ «КСК «Чексіл»	м. Чернігів	виробництво вовняних та напіввовняних тканин
ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант»	м. Чернігів	виробництво готового одягу
ПрАТ «Чернігівська взуттєва фабрика «Берегиня»	м. Чернігів	виробництво дитячого взуття
ТОВ «Пласт Бокс Україна»	м. Чернігів	виробництво тари та упаковки з пластмаси
ПАТ «ЧеЗара»	м. Чернігів	виробництво наукоємного обладнання для забезпечення сучасних інформаційних і космічних технологій
ПрАТ «Чернігівський автозавод»	м. Чернігів	виробництво автобусів
КЕП «Чернігівська теплоелектроцентраль ТОВ фірми «Технова»	м. Чернігів	виробництво електричної і теплової енергії
ПАТ «Завод «Ніжинсільмаш»	м. Ніжин	виробництво сільськогосподарського обладнання
Ніжинський науково-виробничий комплекс «Прогрес»	м. Ніжин	виробництво електронних та оптичних приладів, медичного обладнання
Філія «Менський сир» ПП «КФ» «Прометей»	м. Мена	виробництво сирів
ПАТ «Мена-Пак»	м. Мена	виробництво гофрокартонної тари
ТОВ «ВУД Індустрі»	м. Корюківка	виробництво виробів з деревини
Чернігівська філія ПП «Компанія «Інекс Укр Паркет»	м. Чернігів	виробництво паркету і паркетної продукції
ТОВ «НовоФіл»	м. Чернігів	виробництво оплетеної еластомірної нитки
ТОВ «Планета-інкс»	смт. Ріпки	виробництво високоякісних поліграфічних фарб

ОСНОВНІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕТОРИ

У 2012 році в економіку області іноземними інвесторами вкладено 10 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Обсяг внесених з початку інвестування в економіку області прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 січня 2013 року становив 105,0 млн дол. США.

Інвестиції в Чернігівську область надійшли з 36 країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає близько 86% загального обсягу прямих інвестицій, входять:

- Німеччина — 42,5 млн дол. США
- Польща — 19,2 млн дол. США
- Кіпр — 9,9 млн дол. США
- Російська Федерація — 4,8 млн дол. США
- Віргінські Острови — 4,4 млн дол. США
- Беліз — 3,7 млн дол. США
- Литва — 3,4 млн дол. США
- Італія — 2,1 млн дол. США

ОБСЯГИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЗА ОСТАННІ 3 РОКИ

2010 р. — 8,4 млн дол. США

2011 р. — 4,6 млн дол. США

2012 р. — 10,3 млн дол. США

1.7. Успішні історії

Назва та суть проекту	Ініціатор проекту	Опис ініціатора
У 1996 році Чернігівський півкомбінат «Десна» увійшов до складу підприємств компанії «САН ІнБев Україна». Впроваджено високі технології випуску продукції у пивоварній промисловості (модернізовано обладнання, встановлено нові лінії, збудовано очисні споруди) тощо.	ПАТ «САН ІнБев Україна» (Anheuser-Busch InBev, Бельгія)	«САН ІнБев Україна» — лідер українського пивного ринку, що представляє найдавніші традиції пивоваріння, успадковані від компанії Anheuser-Busch InBev. Портфель компанії складається з 200 брендів. В Україні компанія об'єднує три пивоварні підприємства: Чернігівське, Харківське та Миколаївське відділення «САН ІнБев Україна».
У 1993 році компанія «British American Tobacco Plc» на базі Прилуцької тютюнової фабрики заснувала одне з найбільш високо-технологічних виробництв на українському тютюновому ринку.	«British American Tobacco Plc» (Німеччина)	«Бритіш Американ Тобакко Україна» вже понад 20 років успішно працює на українському ринку та пропонує споживачам продукцію найвищого міжнародного ґатунку, входить до складу групи компаній British American Tobacco — провідної міжнародної тютюнової компанії. Компанія має широкий асортимент сигарет — понад 10 марок, серед них Kent, Dunhill, Vogue, Lucky Strike, Pall Mall, Capri, Rothmans, «Прилуки Особливі», «Козак».
У 2005 році угорською фірмою «Fornetti» у смт Козелець збудовано завод по виробництву напів-фабрикатів хлібобулочних виробів. «Форнетті» — Україна» використовує технологічне обладнання провідних світових фірм в галузі хлібопечення, що дозволяє дотримуватись встановлених нормативних показників якості та витримувати запатентовану оригінальну форму виробів.	«Fornetti» (Угорщина та Британія)	Компанія «Fornetti» була заснована в 1997 році в Угорщині і в даний момент активно працює на ринках 26 країн світу, таких як Словаччина, Хорватія, Німеччина, Італія, Литва, Румунія, Польща, Югославія, Кіпр, Швеція й ін. Компанія «Fornetti» займає друге місце в Європі, за даними рейтингу «TOP500» серед франчайзерів, які пропонують послуги організації бізнесу в сфері харчування.
У 2011 році відкрито виробничі потужності по розливу безалкогольних напоїв за грузинською технологією під торговою маркою «Ельбрус» з натуральної рослинної сировини.	ТОВ «Адам компані» (Росія)	Компанія розпочала свою діяльність в Україні у 2009 р. із запровадження виробництва безалкогольних напоїв в с. Новий Биків Бобровицького р-ну, для чого провела повну реконструкцію нежитлових приміщень під розміщення виробництва без-

		алкогольних напоїв за грузинською технологією.
Польською компанією «Plast Box S.A.» відкрито завод по випуску тари і упаковки з пластмас у м. Чернігів.	«Plast Box S.A.» (Польща)	Plast-Box SA є однією з найсучасніших компаній в Європі, що спеціалізується на проектуванні, конструюванні та виробництві пластмасових упаковок. Компанія має заводи у Польщі та Україні, на яких застосовує найкращі технологічні досягнення в області переробки пластмас. Продукція Plast-Box експортується майже у всі країни Європейського Союзу і Сходу. Компанія існує з 1983 року, а з 2004 року котируються на Варшавській фондовій біржі.
Компанією «Каолін АД» на ТОВ «Папернянський кар'єр скляних пісків» успішно реалізований інвестиційний проект з будівництва заводу по видобутку та збагаченню кварцових пісків.	«Каолін АД» (Болгарія)	Kaolin AD — болгарська видобувна компанія. Найбільший виробник збагаченого піску, скла та кераміки в Південно-Східній Європі. Даний регіон також є основним ринком збуту для компанії. Kaolin AD виробляє каолін, кварцовий пісок, вапняк, доломіт, шамот, польовий шпат.
Введено в експлуатацію потужності по випуску кабельно-провідникової продукції ТОВ «ТФ Кабель Україна» у місті Чернігів.	TELE-FONIKA Kable (Польща)	Група TELE-FONIKA Kable посідає третє місце серед виробників кабелю і дротів в Європі, в основі якої лежать Польські активи. Кабельна продукція продається у більш ніж 90 країнах. Номенклатура включає в себе понад 25 тисяч видів кабелю. Група TELE-FONIKA Kable складається з компаній, відповідальних за просування продукції по всьому світу, та виробничих підприємств.
Створено підприємство з прядіння натуральних шовкових, штучних та синтетичних волокон ТОВ «НовоФіл» у м. Чернігів.	ТОВ «НовоФіл» (Італія)	ТОВ «НовоФіл» — єдиний виробник в Україні оплетеної еластомірної нитки, створене у 2004 році за рахунок інвестицій іноземного капіталу, Італія (100%).
Компанією АТ «Клайпедос Картонас» відкрито підприємство ПАТ «Мена Пак» з виробництва гофрокартонної тари.	АТ «Клайпедос Картонас» (Литва)	Витоки акціонерного товариства «Клайпедос картонас» починаються з 1898 року. Під теперішньою назвою працює з 1994 року. Підприємство щороку розширює свою діяльність і займає лідируючу позицію в паперовій промисловості Балтійського регіону. АТ «Клайпедос картонас» щорічно переробляє до 115 000 тон макулатури.
У м. Чернігів налагоджено виробництво миючих засобів для особистої гігієни та миючих засобів побутового призначення.	ТОВ «Мейн Пак» (Великобританія)	ТОВ «Мейн Пак» успішно функціонує на теренах області з 2000 року. Засновником ТОВ «Мейн Пак» є юридичні та фізичні особи нерезиденти. Продукція має відповідні сертифікати якості, санітарно-гігієнічні висновки державних контролюючих органів.
Засновано багатогалузеве сучасне аграрне підприємство.	ТОВ «Агрікор-Холдинг» (Кіпр)	ТОВ «Агрікор Холдинг» було створено в квітні 2006 року в Чернігівській області. Підприємство є багатогалузевим господарством, яке займається тваринництвом і рослинництвом, вирощуванням зернових культур та їх зберіганням (збудовано власний елеватор на 180 тис. т одноразового зберігання і відвантаження).

Створено ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія» з виробництва сільськогосподарських культур.	ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія» (Кіпр)	«Індустріальна Молочна Компанія» (ІМК) створена та розпочала виробничу діяльність з 2007 року, є інтегрованою сільськогосподарською компанією в Україні та входить в 10-ку найбільших виробників молока в Україні. У травні 2011 року відбулося розміщення акцій ІМК на Варшавській Фондовій біржі.
Реконструйовано солодове виробництво ПК «Десна» та впроваджено сучасний солодовий завод у м. Чернігів.	ТОВ «Східноукраїнська компанія «Малтюрор» (Malteurop Group, Франція)	ТОВ «Східноукраїнська компанія «Малтюрор» французької Malteurop Group. Концерн «Malteurop» - провідний світовий виробник солоду з поточним річним обсягом виробництва понад 2 200 000 тон. Концерн представлений у 13 країнах Європи, Північної Америки, Океанії та Азії, з 24 промисловими об'єктами та 830 працівниками.

● 1.8. Транспорт та комунікації

Чернігівщина зручно розташована на перетині кордонів трьох держав: України, Білорусі та Російської Федерації. Близькість кордонів та розвиненість транспортної інфраструктури робить її привабливою для розміщення виробництв, складів тощо, орієнтованих на ведення господарської діяльності з північними сусідами. Відстань від обласного центру до пунктів пропуску на кордоні з Білоруссю та Росією 60-70 та 70-200 км відповідно.

ОСНОВНІ АВТОМАГІСТРАЛІ

Протяжність автомобільних доріг загального користування на території області — 7500 км.

Територією області проходять наступні важливі автошляхи:

- Е 95 європейський, Санкт-Петербург (Росія), Гомель (Білорусь), Київ, Одеса, Самсун (Туреччина), Мерзифон (Туреччина);
- Е 101 європейський, Москва (Росія) — Київ, є відгалуженням міжнародного транспортного коридору №9 (Гельсінкі — Виборг — Санкт-Петербург — Псков — Москва — Калінінград — Київ — Любашівка/Роздільна — Кишинів — Бухарест — Дімітровград — Александрополіс);
- Е 381 європейський, Орел (Росія) — Київ, частково збігається з міжнародними автомагістралями Е 101 і Е 105;
- М01 (міжнародний, Київ — Чернігів — Нові Яриловичі, на Білорусь, частина Е 95);
- М02 (міжнародний, Кіпрі — Бачівськ, на Росію, частина Е 101).

ЗАЛІЗНИЧНЕ СПОЛУЧЕННЯ

Залізниця — невід'ємна частина транспортної мережі Чернігівщини. Довжина залізничних шляхів загального користування, які перетинають територію області, становить 768 км. 20 із 22 районів області мають вихід на залізничні магістралі.

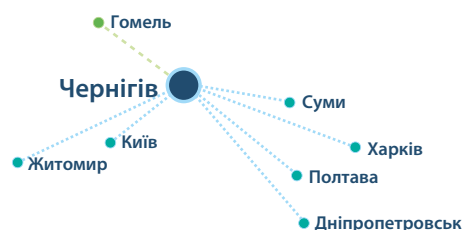
Територією області проходять залізниці: Київ — Ніжин — Бахмач, Гомель — Бахмач, Київ — Ніжин — Чернігів — Гомель, Чернігів — Ніжин — Прилуки, Чернігів — Коростень — Новгород-Сіверський — Новозибків — Гомель.

- **Залізничні вузли:** Чернігів, Бахмач, Ніжин, Прилуки.

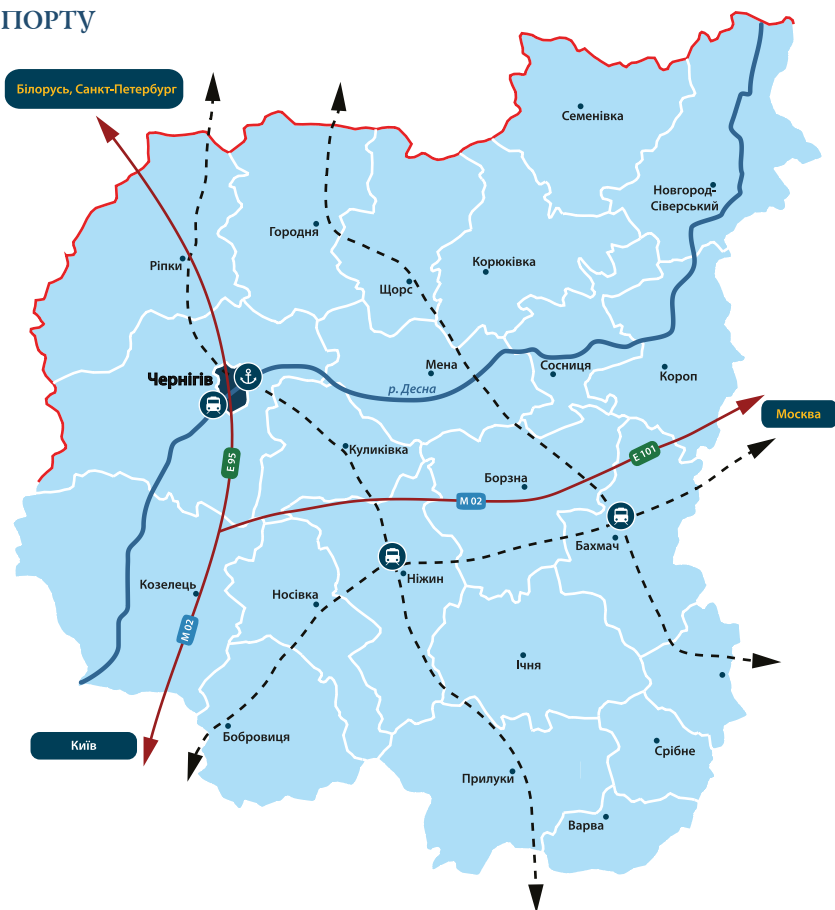
АВТОВОКЗАЛИ

У Чернігові функціонують автовокзал та декілька автостанцій. З автовокзалу здійснюються міжміські маршрути. Станції забезпечують перевезення приміського та міжрайонного сполучення.

АВТОВОКУСНІ МАРШРУТИ з м. Чернігів

КАРТА ТРАНСПОРТУ

Умовні позначення

- Автомобільні шляхи
- - - - - Залізниця

- 🚂 Залізничні вузли
- ⚓ Порт

• 1.9. Соціально-культурна сфера

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мережа закладів охорони здоров'я має розвинену інфраструктуру. В області функціонує 891 медичний заклад. Стаціонарний ліжковий фонд становить 11,6 тис. ліжок. Основні заклади:

- Обласна лікарня (вул. Волковича, 25)
- Обласна дитяча лікарня (вул. Пирогова, 16)
- Обласний онкологічний диспансер (пр. Миру, 211)
- Обласний кардіологічний диспансер (вул. Войкова, 24)
- Обласний протитуберкульозний диспансер (пр. Миру б/н)
- Обласний психоневрологічна лікарня (вул. Щорса, 3)
- Обласна стоматологічна поліклініка (вул. Магістратська, 19)
- Чернігівська міська лікарня №1 Чернігівської міської ради (пр. Миру, 44)
- Чернігівська міська лікарня №2 Чернігівської міської ради (вул. 1 травня, 168)
- Чернігівська міська лікарня №3 Чернігівської міської ради (вул. 1 травня, 170)
- Пологовий будинок Чернігівської міської ради (вул. 1 Травня, 172)
- Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (вул. Шевченка, 160)
- Ніжинська центральна міська лікарня (м. Ніжин, вул. Московська, 21)
- Прилуцька центральна міська лікарня (м. Прилуки, вул. Київська, 56)

КУЛЬТУРА, СПОРТ, ТУРИЗМ

На території Чернігівщини налічується 5571 пам'яток археології, в тому числі 3056 — історичних, 165 — монументального мистецтва. В області працюють 4 професійні театри, 31 музей, 723 бібліотеки, 760 клубних закладів, 1 зоопарк та інші.

Значна увага приділяється фізичному вихованню мешканців. Мережа спортивних закладів області налічує: 26 стадіонів з трибунами понад 1500 місць, 54 дитячо-юнацькі спортивні школи, 1154 спортивні майданчики, 770 футбольних полів, 8 лижних баз, 9 плавальних басейнів, 123 стрілецькі тири, 354 приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять.

Найбільш відомі заклади для занять спортом та відпочинку

Назва	Характеристика
Державне підприємство «Олімпійський навчально-спортивний центр «Чернігів» (стадіон ім. Ю. Гагаріна) (вул. Шевченка, 61)	Відкритий після реконструкції у 2008 році. Вміщує 12060 глядачів. Домашня арена футбольного клубу «Десна» та жіночої збірної України з футболу.
Спортивний комплекс «Авангард» (пр. Перемоги, 34)	Обладнано тренажерний зал, наявні басейн з вишками та сауна.
Фітнес-клуб «Кислород» (пр. Миру, 32)	Спортивно-оздоровчий комплекс, тренажерний зал.
Фізкультурно-оздоровчий комплекс (вул. Савчука, 5)	Сауна, тренажерний зал, аеробіка, ушу, дзеркальний тренувальний зал.
Навчально-спортивна база СДЮШОР з лижного спорту ФСТ «Україна» (вул. Малиновського, 59)	Використовується для проведення в Україні навчально-тренувальних зборів збірних команд України та всеукраїнських змагань а також активного зимового відпочинку мешканців міста.
Льодова ковзанка з синтетичним покриттям «АРС каток» (вул. Незалежності, 10)	Льодова ковзанка «АРС каток» розміром 15х30 м з унікальним синтетичним покриттям. Ковзанка має трибуни, розраховані на 60 глядачів, і можливість одночасного перебування на льоду до 50 осіб. Працює пункт прокату і заточування ковзанів.
Центральний парк культури та відпочинку (вул. Шевченка, 59)	У серпні 2012 року у міському Центральному парку культури та відпочинку було відкрито новий атракціон «Говерла» (український аналог «американських гірок»), що став яскравим доповненням до існуючого атракціонного містечка.
Розважальний комплекс «Базис» (вул. Незалежності, 12-а)	До послуг відвідувачів — боулінг, більярд, дорослі та дитячі атракціони, смачна кухня.

МУЗЕЇ

З історією Чернігівського краю можна ознайомитись завдяки архітектурно-історичним заповідникам та музеям. Найвизначнішим з них є *Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»* (1967 р.). Про історичну спадщину розкажуть: *Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»*, *історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»*, *Національний історико-культурний заповідник «Качанівка»*, *історико-археологічний музейний комплекс «Древній Любеч»*.

Чернігівський обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського заснований в 1896 р. Музейне зібрання нараховує понад 160 тисяч одиниць збереження і має загальноукраїнське значення.

З пам'ятками давнини та місцевими особливостями можна ознайомитись у таких музеях як: *Сосницький, Ніжинський, Остерський, Прилуцький, Семенівський, Ічнянський, Менський, Березнянський, Бобровицький, Городнянський* та ін.; *Чернігівський обласний художній музей ім. Г. Галагана*, музейне зібрання якого нараховує близько 8 тисяч творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, починаючи з XVI століття і до сьогодення; архітектурно-ландшафтний комплекс Миколаївського собору, Благовіщенського монастиря XVII ст., Густинського Свято-Троїцького жіночого монастиря XVI-XVII ст., *музей «Поштова станція»*, *Козелецький музей історії ткацтва Чернігівщини*, *Сокиринський палацо-парковий ансамбль* XIX ст., *обласний історико-меморіальний музей-заповідник П. Куліша «Ганнина Пустинь»*; *літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського*, *Сосницький літературно-меморіальний музей О. Довженка*, *музей-садиба Л.М. Ревуцького*, *меморіальний музей М. Заньковецької*, *музей історії партизанського руху на Чернігівщині*.

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

Природно-заповідний фонд Чернігівської області нараховує 656 об'єктів загальною площею 253,2 тис. га, що становить 7,6 % площі області (середній відсоток по Україні – 5,9 %). Це 8 категорій об'єктів: Ічнянський та Мезинський національні природні парки (НПП), регіональний ландшафтний парк «Міжріччинський», 443 заказники, 137 пам'яток природи, 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища, дендропарки: «Тростянець» загальнодержавного значення та «Прилуцький» – місцевого значення; Менський зоопарк.

САНАТОРІЇ

На території Чернігівської області функціонує 4 санаторії:

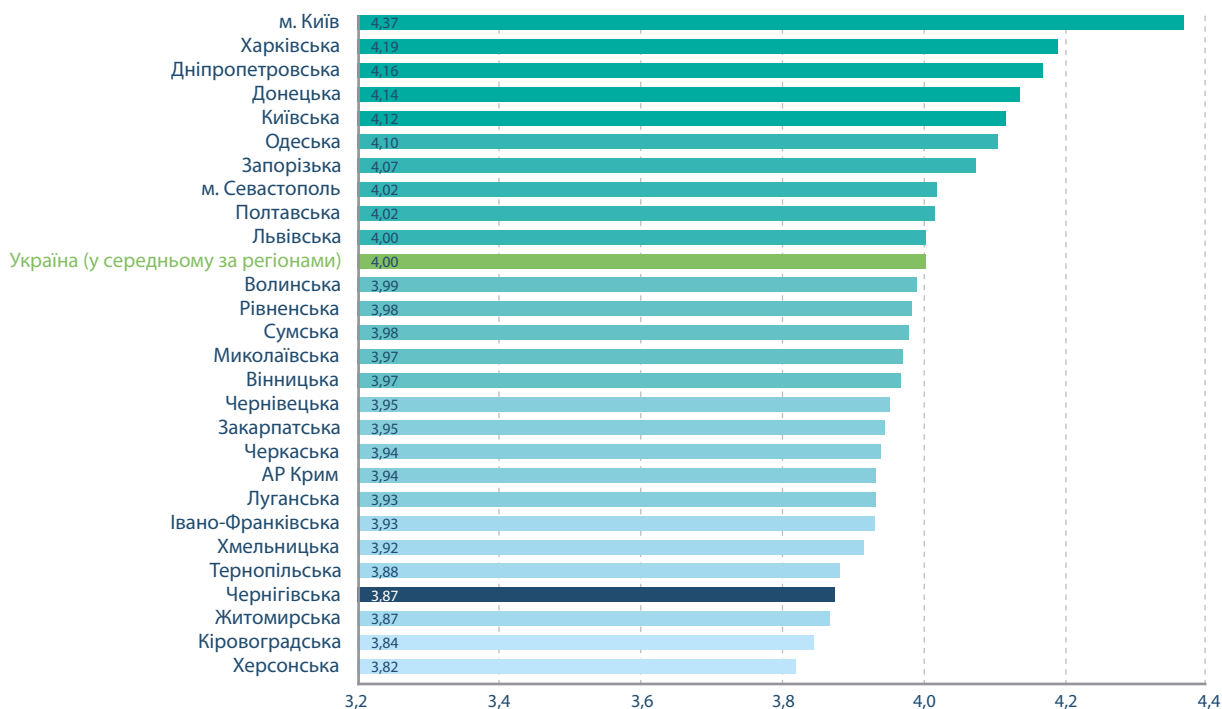
- **Менський санаторій «Остреч»** (м. Мена, урочище Остреч, 4). Багатопрофільний. Одним з найцінніших багатств «Остреча» є мінеральна вода, що за своїм складом аналогічна кримським водам, та місцева лікувальна торфогрязь.
- **Санаторій «Десна»** (Чернігівський район, с. Ладинка). Багатопрофільний. Цілюща мінеральна вода, яка за своїми властивостями ідентична мінеральним водам таких знатних курортів як Єсентуки -16 та Стара Руса сприяють якісному лікуванню та відпочинку.
- **Обласний дитячий санаторій «Пролісок»** (Ніжинський р-н, с. Лісове, вул. Петровського, 1а). Лікувальний заклад органів дихання неспецифічного характеру.
- **Дитячий санаторій ім. Щорса** (смт. Сосниця, вул. 8 Березня, 21). Лікування органів дихання.

ГОТЕЛІ

Готельно-туристичний комплекс «Придеснянський» (вул. Шевченка, 99-а)	www.chernigivhotel.com.ua
Парк-готель «Чернігів» (вул. Шевченка, 103-а)	www.park-hotel.cn.ua
Готельно-туристичний комплекс «Брянськ» (вул. Шевченка, 103)	www.turist.cn.ua
Готель «Градецький» (просп. Миру, 68)	+38 (04622) 4 50 25, 4 45 26
Еко-готель «ШишкіNN» (с. Сновянка, вул. Сновська, 10)	www.shishkinn.com
Готель навчально-методичного центру Федерації профспілкових організацій Чернігівської області (вул. Шевченка, 105)	www.nmc.cn.ua
Готель «Україна» 3* (просп. Миру, 33)	www.hotel-ukraine.com.ua
Готель «Слов'янський» (м. Н.Сіверський, вул. Луначарського, 2)	+38 (04658) 3 15 51
Готель «Ніжин» (м. Ніжин, вул.Батюка, 1)	+38 (04631) 2 22 62
Готель «Прилуки» (м. Прилуки, вул.Вокзальна, 2)	+38 (04637) 3 31 52

1.10. Рейтинги регіону

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ — 24 місце

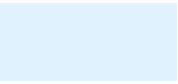
Джерело: Фонд «Ефективне управління», 2012 рік.

ІНДЕКС ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ — 21 місце

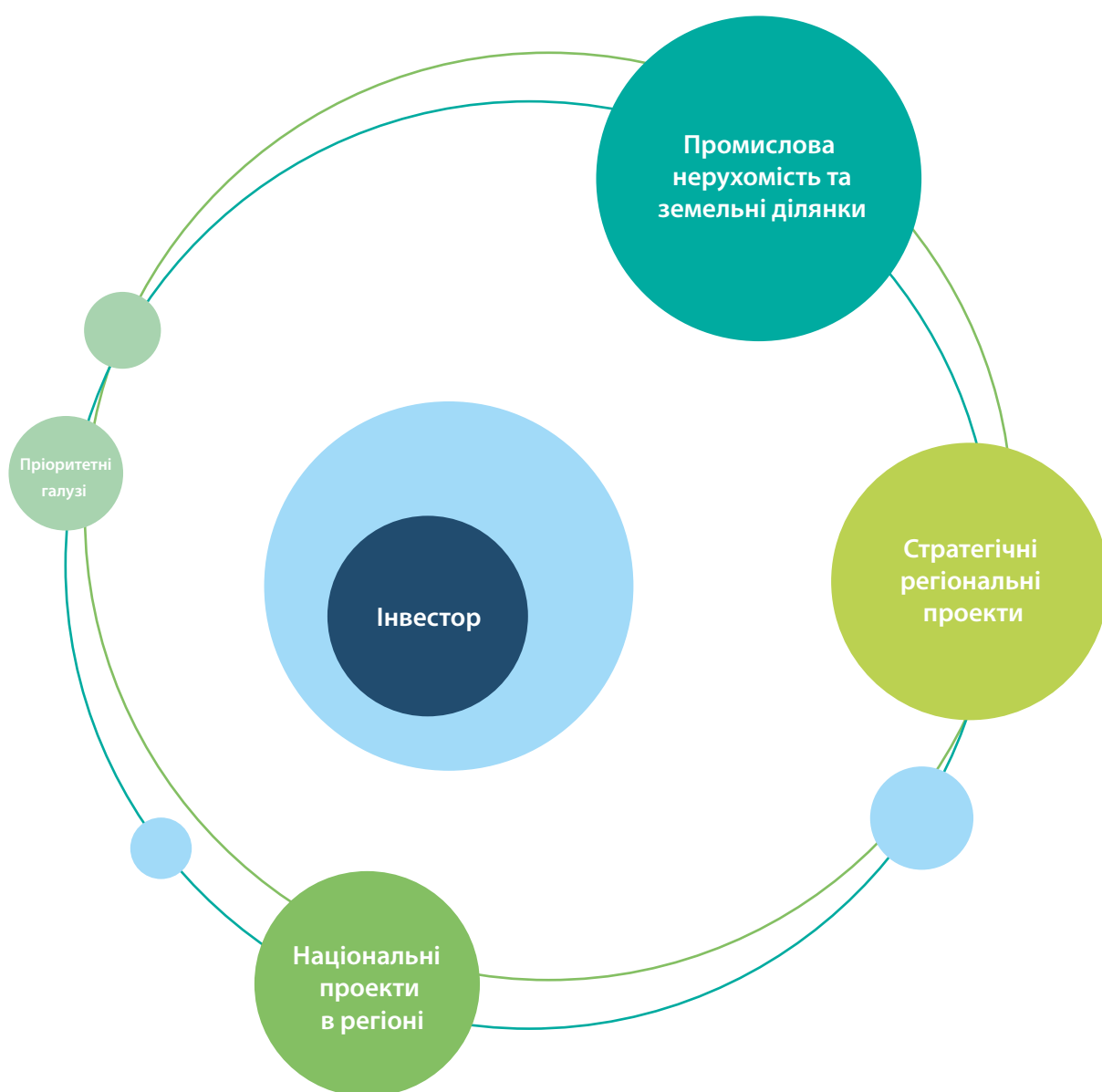
Місце	Область	Бал
1	Харківська	1.51927
2	Львівська	1.482541
3	Донецька	1.470753
4	м. Київ	1.45908
5	Дніпропетровська	1.449991
6	АР Крим	1.433978
7	Київська	1.411819
8	Рівненська	1.401647
9	Луганська	1.396795
10	Закарпатська	1.37958
11	Одеська	1.37749
12	Черкаська	1.372945
13	Вінницька	1.367725
14	Сумська	1.364563

15	Івано-Франківська	1.348067
16	Миколаївська	1.344425
17	Тернопільська	1.334144
18	Житомирська	1.328964
19	Волинська	1.323298
20	Херсонська	1.32279
21	Чернігівська	1.31831
22	Хмельницька	1.318155
23	Полтавська	1.290666
24	Кіровоградська	1.290058
25	Запорізька	1.270278
26	м. Севастополь	1.246546
27	Чернівецька	1.225868

Джерело: «Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів», 2013 рік, Київський міжнародний інститут соціології, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Держінвестпроект

Розділ 2. ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ІНВЕСТОРІВ

● 2.1. Пріоритетні галузі для інвестування

1. Сільське господарство
2. Харчова та переробна промисловість
3. Енергозберігаючі та екологічно безпечні технології
4. Туризм та туристична інфраструктура
5. Глибока переробка природних ресурсів
6. Транспортно-логістична інфраструктура

● 2.2. Національні проекти в регіоні

- «НОВЕ ЖИТТЯ» — визначено базовий заклад для створення перинатального центру.
- «ВІДКРИТИЙ СВІТ» — забезпечення ЗОШ Чернігівщини інформаційно-комп'ютерним та мультимедійним обладнанням та доступом до мережі Інтернет (мультимедійне та комп'ютерне обладнання встановлено у двох навчальних закладах).

● 2.3. Стратегічні регіональні проекти

Назва проекту	ініціатор	вартість	термін реалізації	стадія реалізації	очікувані результати
Будівництво 2-х спеціалізованих молочно-тваринних комплексів на 6800 голів ВРХ із замкнутим циклом вирощування на території Борзнянського та Бахмацького районів	ТОВ «Мілкленд агро»	500000,0 тис. грн	2 роки	в процесі реалізації	Підвищення ефективності молочно-скотарства, зростання поголів'я корів молочного напрямку їх продуктивності, валового виробництва молока. Планується виробляти 40-50 тис. тонн молока в рік.
Проект розвитку міської інфраструктури	КП «Чернігівводоканал»	131934,2 тис. грн	5 років	в процесі реалізації	Покращення якості питної води, зменшення витрат на оплату електроенергії. Забезпечення безперебійного водовідведення стічної води. Покращення рівня наданих послуг водовідведення та водопостачання.
Будівництво елеватора потужністю 60 тис. тон у селі Обичів Прилуцького району	ТОВ «Малодівицьке хлібо-приймальне підприємство»	100000,0 тис. грн	2 роки	в процесі реалізації	Забезпечення якісного зберігання та доробки зернових. Елеватор надаватиме послуги приймання до очищення, сушіння, зберігання зерна.
Будівництво сучасного туристичного комплексу у селі Бреч Корюківського району	ТОВ ПГ «Бреч»	55000,0 тис. грн	3 роки	в процесі реалізації	Розбудова туристичної інфраструктури як дієвого інструменту залучення інвестицій та підвищення туристичної привабливості. Стимулювання в'їзного та внутрішнього туризму.
Створення вітчизняного виробництва сучасних біопрепаратів на основі корисних мікроорганізмів	Інститут сільськогосподарської мікробіології НААН	14500,0 тис. грн	6 років	наявність бізнес-плану	Створення нового підприємства з виробництва вітчизняних мікробних препаратів, розроблених Інститутом для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур та тварин.

● 2.4. Промислова нерухомість та земельні ділянки

Площа	Розташування	Короткий опис
ПРОМИСЛОВА НЕРУХОМІСТЬ		
10 000 м ²	м. Щорс	Виробничі приміщення ВАТ «Щорський електромеханічний завод». Можливе використання — промислове виробництво. Відстань до м. Чернігів — 75 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання, електроенергія.
7322,2 м ² 5,86 га	м. Семенівка	Комплекс виробничих приміщень ВАТ «Райагротехсервіс». Можливе використання — розміщення виробничих потужностей. До пункту перетину кордону з РФ — 90 км. Відстань до м. Чернігів — 175 км. Наявність інженерних мереж: власна артсвердловина, електроенергія.
3235,3 м ² 5 га	м. Борзна	Приміщення ПМК. Можливе використання — виробнича діяльність, складські послуги. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання, електроенергія, теплопостачання.
1560 м ² 5,6 га	Срібнянський район, смт Дігтярі	Об'єкт незавершеного будівництва. Можливе використання — промислове виробництво. Відстань до смт Срібне — 18 км, до м. Чернігів — 207 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання, електроенергія.
1315 м ² 1,2 га	смт Срібне	Вільне виробниче приміщення. Можливе використання — промислове виробництво. Відстань до м. Чернігів — 210 км, до м. Київ — 190 км. Наявність інженерних мереж: в наявності, крім теплопостачання.
900 м ² 0,1 га	м. Городня	Приміщення ВАТ «Городнянський механічний завод». Можливе використання — виробнича діяльність. До об'єкту підходить дорога з твердим покриттям. Відстань до м. Чернігів — 60 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання, електроенергія; газопостачання — 150 м.
650 м ² 0,3 га	Ніжинський район, с. Талалаївка	Приміщення колишнього спортивного комплексу. Можливе виробниче, комерційне використання. До залізничної станції м. Ніжин — 13 км. Відстань до м. Ніжин — 11 км, до м. Чернігів — 110 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання — 150 м, газопостачання — 150 м, електроенергія — 150 м.
365 м ²	Сосницький район, с. Мале Устя	Приміщення колишньої початкової школи. Можливе використання — об'єкт інфраструктури туристичної галузі. Поряд з р. Десна. Відстань до м. Сосниця — 7 км, до м. Чернігів — 90 км. Наявність інженерних мереж: електроенергія — поряд.
120 м ² 0,5 га	Сосницький район, с. Бутівка	Приміщення колишнього дитячого садка. Можливе використання — об'єкт інфраструктури туристичної галузі. Відстань до м. Сосниця — 16 км, до м. Чернігів — 100 км. Наявність інженерних мереж: водопостачання, електроенергія — поряд.

Площа	Розташування	Короткий опис
ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ		
25 га	Городнянський район, с. Сеньківка	Ділянка вільна від забудови. Використання — сільське господарство. До залізничної станції — 30 км. Відстань до м. Чернігів — 90 км. До пункту пропуску через кордон 1,5 км. Інженерні мережі відсутні.
15,8 га	Борзнянський район, с. Шаповалівка	Ділянка частково забудована. Можливе ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До залізниці — 21 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Інженерні мережі відсутні.
10 га	м. Ічня	Ділянка вільна від забудови. Комерційне використання. До залізниці — 2 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Наявність інженерних мереж — електроенергія.
8,1 га	Борзнянський район, с. Носелівка	Ділянка частково забудована. Можливе ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До залізниці — 16 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Інженерні мережі відсутні.
5,5 га	м. Прилуки	Ділянка вільна від забудови. Можливе будівництво промислового об'єкту. До ділянки підходить автодорога з твердим покриттям. До залізниці — 2,5 км. Відстань до м. Чернігів — 180 км. Наявність інженерних мереж (точки з'єднання): водопостачання — 450 м, газопостачання — 150 м, електромережі — так, тепlopостачання — 250 м.
3,5 га	м. Прилуки	Ділянка вільна від забудови. Можливе будівництво промислового об'єкту. До ділянки підходить автодорога з твердим покриттям. До залізниці — 2,5 км. Відстань до м. Чернігів — 180 км. Наявність інженерних мереж (точки з'єднання): водопостачання — 100 м, газопостачання — 50 м, електромережі — так, тепlopостачання — 500 м.
3,4 га	Борзнянський район, с. Мала Доч	Ділянка частково забудована. Можливе ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До залізниці — 10 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Інженерні мережі відсутні.
2,05 га	Борзнянський район, с. Забілівщина	Ділянка частково забудована. Можливе ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До залізниці — 16 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Інженерні мережі відсутні.
1 га	м. Ічня	Ділянка вільна від забудови. Промислове, комерційне використання. Поряд дорога Прилуки - Ічня - Борзна. Відстань до м. Чернігів — 150 км. До пункту пропуску через кордон — 240 км. Наявність інженерних мереж — водопостачання, електроенергія.
0,7 га	Борзнянський район, с. Кинашівка	Ділянка частково забудована. Можливе ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До залізниці — 16 км. Відстань до м. Чернігів — 150 км. Інженерні мережі відсутні.
0,1 га	м. Городня	Ділянка вільна від забудови. Промислове, комерційне використання. До залізничної станції — 3 км. Відстань до м. Чернігів — 60 км. Інженерні мережі проходять поряд.

Розділ 3. КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

вул. Шевченка, 7, м. Чернігів, 14000
Телефон: +38 (0462) 67 50 24, факс: +38 (0462) 67 50 70
Електронна адреса: post@regadm.cn.ua
Веб-сторінка: www.cg.gov.ua

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

проспект Миру, 43, м. Чернігів, 14000
Тел./факс: +38 (0462) 67 66 52
Електронна адреса: info@chernihiv-oblrada.gov.ua
Веб-сторінка: www.chernihiv-oblrada.gov.ua

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР З ІНВЕСТИЦІЙ ТА РОЗВИТКУ

проспект Миру, 20, м. Чернігів, 14000
Телефон: +38 (068) 131 63 38
Електронна адреса: chernihiv.rcid@gmail.com
Веб-сторінка: www.investukraine.com

ЧЕРНІГІВСЬКА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА

вул. Примакова, 7, м. Чернігів, 14000
Тел./факс: +38 (0462) 24 22 42
Електронна адреса: palata@mail.cn.ua
Веб-сторінка: www.chamber.cn.ua

ЦЕНТР НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ м. ЧЕРНІГІВ

вул. Рокосовського, 20 а, м. Чернігів, 14032
Тел./факс: +38 (0462) 67 33 41
Електронна адреса: dozvil_chernihiv@ukr.net

**Департамент інвестиційної політики та
регіонального розвитку**

**01601, м. Київ, вул. В. Житомирська, 11
тел. +38 (044) 270 63 05**

**www.investukraine.com/uk/regions
e-mail: region@ukrproject.gov.ua**